

Život byl proto tak těžký, že zboží i při tak vysokých cenách nebylo z části nebo i v malém množství k mání. Kupci neradi viděli přicházet zákazníky a nové už vůbec.

Zboží měli ukryté před kupujícími a tudíž byl obchod prázdný.

Ve výměném obchodě např. s vejci, máslem, mlékem, obilím, botami se ještě některé zboží dostalo.

Křečkování.

Stejnou mírou se zdražováním a bídou přibývalo " křečkování " a " rekvírování ".

Brzy byly k vidění na všech dopravních cestách, na železnici jen takové osoby s ruksakem, který dříve před rokem 1914 nosili jen turisté. Ruksak byl nyní stálým průvodcem těchto lidí. Nosil jej dělník, úředník a celá střední vrstva.

Pod pohybem " křečkování nebo rekvírování " se rozumělo tenkrát přes zákaz nakupování obilí, mouky, brambor přímo u zemědělce.

Nekonečný proud takovýchto lidí s batohy se valil den za dnem do venkovských obcí, aby dům od domu žebral, handloval několik kilo potravin.

Ze začátku se ještě toto zboží sehnalo za peníze. Přírodně sedláci toto zboží nějakým způsobem odepřeli a ošidili státní dodávky.

Výměnný obchod.

S přibývajícím znehodnocováním peněz se používala výměna zboží nebo prodej za nevídané ceny.

Žádané výměnné zboží: cukr, tabák, petrolej, mýdlo, bavlněné, vlněné zboží a sirky.

Příděl cukru si některé rodiny vzaly od ust, aby jej vyměnily za potraviny. Tento handl nazývaný též podloudný byl zakázán.

Rakouské úřady byly příliš slabé, aby nařízení o zásobování přísně a přesně prováděly, aby tento obchod byl alespoň částečně omezen.

Zasáhly jen tu a tam, aby trochu odstrašily.

Z přídělu se nemohl uživit ani pes (Hund).

Selská vesnice tak dalece pod tímto trpěla, že byla neustále hladovými osobami obtěžována. Litující lidé nemohli mnohemu pomoci.

Pro mnohé zemědělce se během doby z toho vyvinul výnosný obchod. Protože v podloudném obchodě byly produkty často lépe placeny nežli státem a žádného nehryzalo svědomí tak přicházet k bohatství.

Též mezi šmelináři se mnoho našlo, kteří si z tohoto udělali živnost.

Byly to obzvláště ženy některých nádražáků, kterým volné jízdné toto umožňovalo. Nouze a touha po zisku se nedaly na obou stranách tak dalece odlišit.

Většina " křečků " ze severních Čech navštěvovala oblasti Doks a Dubé. Náš německý kronikář z Horních Habartic O. Wedlich byl sám nucen takovéto cesty podstoupit několikrát z Maxiček.

Už dlouho před odjezdem vlaku v půl páté ráno (letní čas!) stála fronta lidí před výdejnou jízdenek v Podmoklech. Někdy až ven na silnici a přesto mnozí jízdenky nedostali až do odjezdu vlaku.

Bylo mnoho strkání, hádání a nařikání.

Železniční personál se ale o vše postaral tak, že všichni mohli odjet.

Velká část jela v dobytčích vozech.

V České Lípě, kde přibýlo ještě hodně lidí (z Niederlandu) byla tlačeni obzvláště hrozná. Osoby každého stavu byly pohromadě, většinou to byly ženy.

Za Jestřebím se brzy vlak vyprazdňoval. Na polních cestách každý spěchal jak rychle to jen šlo do okolních vesnic.

Tam bylo dům od domu zaklepáno na dveře.

Živým líčením bídy dobrým výměnným zbožím a příhodnými cenami se zkoušelo přivést místní lidi k výdeji obilí.

Večer se hromadili lidé na blízkých nádražích.

To samo bylo příliš nejisté. Občas se objevila " žandane-rie " a vzala lidem vše i s batohy.

Někteří křečkovali už tak úspěšně, že nesli na zádech i 50 kg obilí. S tímto, ale museli ujít cestu 2 až 4 hodiny a po vystoupení ještě tento náklad daleko nésti.

Dokud lidé se svou zátěží nebyli doma, museli mít starost, aby jim toto nebylo odebráno.

Proto se vyvarovali nádraží, která se nechala snadno uzavřít. Teprve po příjezdu vlaku se vrhali všichni dovnitř.

Lidé se chovali zoufale. Bylo podle temperamentu nadáváno, strkáno, tlačeno, proklínáno, plakáno a žebráno.

Při tlačeni do vozových dveří docházelo k zaklínění lidí a batohů. Žádný nechtěl couvnout.

Vlak odjel a mnozí stáli se svými náklady na stupátkách až do České Lípy.

Přepravou ruksaků byla postupně v železničních vagonch rozbita, nebo vytlačena okna, ale původce škody nebyl nikdy zjištěn.

Tato rozbitá okna nebyla dráhou opravována a jen někdy s pomocí prken zatlučena. Ve vozech vznikal průvan, zima a tma.

Toto divadlo se opakovalo na nádražích den co den i po žních.

Nakřečkované obilí bylo doma v železných šroťácích, které si rychle každá domácnost obstarala a ihned sešrotováno. Vařila se polévka nebo něco se upeklo.

Bez této svépomoci by leckteří lidé v průmyslových oblastech pošli. Na takovýchto křečkovacích jízdách mnohá žena v nouzi zašmelila povlečení, šaty svého muže a pod.

Horní Habartice nebyly takto často navštěvované jako oblast Doks.

Jednak je obyvatelstvo lidnatější nežli tam, tudíž přebytky menší a z části byly dodávky přísněji prováděny nežli v čistě zemědělských okresech.

V českých a maďarských oblastech nebyla známa žádná bída. To byla velká nespravedlnost! Rakovinou, že vláda nebyla schopna provádět dodávky jednotně.

Zapečetění šroťáků 1917.

Šroťáky byly zemědělskými úřady zapečetěny, aby se nemohlo " pod rukou " šrotovat obilí.

Vědělo se ale jak si pomoci. Tajně byl zakoupen nový.

Mlecí průkazy - chtěl-li si sedlák nechat semlít obilí, musel nejdříve požádat obecní úřad o vystavení mlecího povolení.

Podle počtu jeho domácnosti pro určitou dobu bylo vypočteno množství příslušné mouky na příslušnou dobu ve ve trojím vyhotovení vystaven " Mlecí průkaz ".

1 kopie pro zemědělce, 1 mlýnáři a 1 okresnímu hejtmanství.

Přezkušování vystavování průkazů obcí bylo velmi přísné.

Mlýny byly pod kontrolou. Mlýnáři nesměli bez průkazu semlet ani pytel obilí. Každé množství musel takto doložit.

Zemědělci směli své obilí umlít jen v určených mlýnech jako před rokem 1783!

Dodávky.

Dodávky byly čím dál tíživější. Státní komise, na jejíž vrcholu stáli nyní obci cizí, chodila dům od domu a to dokonce i v doprovodu několika vojáků.

Sepisovaly se stavy plodin a porovnávaly se s výnosy polností. Zda sklizené množství není v nápadném rozdílu s obdělanou plochou a předepisovaly dodávky.

Po zjištění obdělaných ploch v Horních Habarticích roku 1917 bylo z celkové plochy 726,05 ha orného 289,32 ha. Tato práce byla hlavně prováděna tehdejším vrchním učitelem Ludwigem Fiedlerem za pomoci znalce a dává přibližný obraz zemědělského hospodaření i když nebylo dosaženo úřady požadované přesnosti.

Pod vlivem válečných událostí docházelo k lecjakým posunům. Tak se dnes (1930) nepěstuje len, v roce 1917 naproti tomu 2,06 ha. Sedlák doufal, že se opět dostane k pevným provazům a trvanlivějšímu prádlu.

Těž byly olejninu lépe placené (nedostatek tuku).

Poměr mezi pšenicí a žitem se od té doby ke škodě pšenice posunul.

Jetele bylo pravděpodobně udáváno víc, protože tento se nemusel odevzdávat.

Toto nadměrné množství chybělo v jiných plodinách (každopádně žito, brambory).
Soupis obhospodařovaných ploch byl nejdůležitějším základem pro určení dodávek.
Dodávkovou komisi viděl každý raději odcházet nežli přicházet.

Obzvláště malozemědělec u kterého byl odhad lehčí.
Jejich objevení bylo doprovázeno vždy velkým vzrušením.

V Horních Habartcích v domě č.p. 34 se oběsila žena (Ulrich), když byla v domě přítomna komise.
Ve skryši měla ukryté obilí. Byla tato pravděpodobně falešnými sousedy prozrazena. Komise to našla a hrozila udáním. Ze strachu před trestem provedla tato žena sebevraždu.

Zatajováno bylo v každém domě něco.

U dodávek obilí se vyskytly nepravosti a vypravovalo se pravdivé i nepravdivé o úplatcích komisařů a jejich stranickosti, což podněcovalo hněv obyvatel.
Závist mezi lidmi se objevovala čím dál více a hromadila se udání sousedů o tajných skryších v okolí.
Bylo-li něco dobrého k jídlu, pečivo nebo pečínka, bylo chytřejší to spotřebovat v tichosti.
Nevystavovat se tím k podezření. Dodáváno muselo být již vše:

dobytek, brambory, máslo, mléko, obilí, seno.
Mosazné hmoždíře a staré měděné kotle byly lidem odebírány.
Někdy je chytrí lidé tajně ukryli nebo schovali.

Odevzdání zvonů.

Největší zvony se sundávaly z kostelních věží, byly rozbíjeny a odvázeny. Tímto bylo v mnohých místech vícehlásné zvonění vesnickému obyvatelstvu od mládí tak důvěrně známé zničeno.

Odškodnění za to bylo ale velice mizivé. Obzvlášť hořké bylo, když se dozvěděli, že kovové střepy byly za hanebnou a směšnou cenu židovským handlířům předány a pomínuly se určení.

Cínové varhanní píšťaly zůstaly našemu kostelíku údajně jen proto zachovány, že komise přešla ulici a kostelíka bez věže minula. O tom se dozvěděla až před Benešovem, ale již se nechtěla vracet.

Tabáková nouze.

Kuřákům jsem dlužen, při líčení různých válečných utrap o tabákové nouzi se zmíniti.

Byla přeci jen kuřáky nejtěživěji pociťována.

" Když jsem hladov, zapálím si cigaretu, pak si žaludek myslí, že se peče ", říkali vojáci když již dlouho nebyl chléb. Tabák byl již k máni jen na tabáčky.

Tež ceny karbidu začaly stoupat a i jeho obstarávání bylo spojeno s velkými obtížemi.

V železničních vozech hořelo malé parafínové světlo. Při jeho nejistém blikotu se mohlo přihodit, že si jeden sedl do klína dámě.

Mnozí cestující si sami přinášeli svoji svíčku.

Jaké však starosti nastávaly při obstarávání ošacení a prádla. Dobré zboží si nemohl obyčejný člověk, čímž míním celý dělnický a střední stav koupit.

Textilní zboží, které přicházelo na trh bylo výhradně ze starých hadrů a papírové příze zhotovené.

Mělo jen malou trvanlivost.

Papírové zástěry z papírové příze tkané, papírové košile, papírové pytle a papírové provazy. Kdo by dnes na to ještě pomyslel.

Jaké zlobení připravil papírový špagát, který se při uvazování neustále trhal.

Přesto i za takovýto nejbídnější " šunt " byly placeny nedostižitelné ceny.

Kdo nemusel nekupoval moc nové. Raději se hledaly dávno obnošené šaty a i ve starém kabátě se dělala paráda.

Vetešníci a obchodníci s hadry dělali dobré obchody.

Z důvodu stoupající ceny se dostalo za hadry více zboží nežli kdysi stál nový oblek.

Lepší byla kopřivová příze. Zhotovené látky měly přeci jenom určitou pevnost.

Velké plakáty válečného sociálního zabezpečení vyzývaly ke sběru kopřiv. Dokonce se uvažovalo o jejich pěstování.

Zdejší školou bylo odevzdáno za 11,83 K cejkem 85 kg stonků a 13 kg listí. Čímž přirozeně snaha nebyla zaplácena.

Nouze o mýdlo.

Jak to bylo s praním? Kus mýdla bylo něco cenného.

Obvykle se používalo hliněné mýdlo, které firma Schicht v Ústí vyráběla k mytí těla.

Také nebylo špatné, kdo si mohl obstarat starý lůj a vařil si vlastní mýdlo.

Odchod faráře Seborá.

Dne 1. října 1917 vstoupil zdejší duchovní p. farář Josef Sebor do důchodu.

Byl skromný, jednoduchý ve svém vystupování, vyhýbal se střetům protivníků jiných sporných církví, takže s každým vycházel v dobrém.

V současnosti žije v Kerharticích, kde si koupil domek a obstarává v okolí výpomocné služby. Viz dř. kronikář O. Wedlich.

Až do nového obsazení byla naše farnost p. kaplanem Josefem Maschkem z Benešova obstarávána.

Jelikož je tabák nejžádanějším výměnným artiklem a tímto nejlepším platebním prostředkem nechávali si i nekuřáci vystavovat tabačky.
Kronikář O. Wedlich šel na podzim 1917 nebo na jaře 1918 jedenáctkrát z Maxiček do Děčína k rannímu vlaku okolo 6 hodin. Na děčínském trhu byla tma a ticho, jen před hlavní výdejnou tabáku stála tmavě dlouhá fronta lidí asi 100 párů tiše a bez pohybu.
Na moji zvědavou otázku jsem se dozvěděl, že čekají na výdej tabáku, což jistě byla před sedmou hodinou velká oběť.
Silní kuřáci hledali všemožné náhražky pro svoji fajfku. Jeden chválil bukové listí, druhý chmel a třetí nekoliknásobnou směs.
V každé domácí zahradce se nacházely tabákové rostliny, i když stále trval zákaz pěstování.

Uhelná nouze.

Zlá byla i nouze o uhlí. Častokrát se opakovalo to nebezpečí, že pekaři byli bez uhlí.
Školy byly z nedostatku uhlí uzavřeny.
V Horních Habartících od 25. ledna 1917 do 11. dubna 1917. Dál od 1. prosince 1917 do 30. ledna 1918 a od 21. února až do 3. dubna 1918.
Majitelé povozů jezdili sami se svým spřežením na šachty. Vzáli s sebou potraviny a dostávali uhlí ihned.
Ve městech bylo obchodováno s režijním uhlím od železničářů, kteří si část vyšetřili.
Zpravidla měl i zde kupující vyhlídky na úspěch a nebo úplně, nebo z části v obilí, chlebu, ovsu, mouce, bramborách, botách a p. při výměně za uhlí, jako platidlo.
V domácnostech bylo pochopitelně velmi šetřeno.
Chudší museli vydržet mnoho zimy.

Nouze o petrolej.

pohoda v domech nebyla zvýšena pro citelný nedostatek petroleje na osvětlení.
Množství, která každá domácnost dostala přidělem bylo příliš malé.
Mimo to kvalita byla velmi špatná a každou 1/4 hodinu se musel odstříhávat knot.
Nedostatečně vyčištěný petrolej vytvářel při hoření začazení a silný opal, takže lampa již mnoho nesvítala.
Elektrické světlo měly do této doby jen některé upřednostněné obce. Z nedostatku petroleje přecházely domácnosti postupně na acetylenové nebo karbidové světlo a každý si kupoval karbidovou lampu na stůl.

Karbidové lampy.

Toto světlo je přece jenom lepší nežli světlo z petroleje, ale tyto lampy měly své nedostatky. Sem tam byly nečekané malé exploze vystupujícím plynem za doprovodu silné rány, takže vše s sebou pořádně čuklo.

Sčítání obyvatel ČSR 1921 - první

Horní Habartice:

919 obyvatel a 194 obydlených domů
z toho 912 Němců a jen 7 Čechů

Starosta Franz Fürtig, místní posel Johann Rehnelt

Pošta a telegraf v Benešově.

Farář Anton Hauptmann, chor Franz Krommer

V obci je 911 osob vyznání ř.-k. a 8 evangelíků

Škola třítrídni se 157 žáky

Vrchní učitel Rudolf Eiselt, učitel Friedrich Löbel a Alfons Palme.

Nejbližší železniční stanice v Markvarticích s názvem
" Obersdorf - Markersdorf "

Policejní stanice v Markvarticích.

Obvodní lékař Dr. Eduard Kreibich v Benešově.

V obci je spořitelna v č.p. 32

Spolky - dobrovolní hasiči
pěvecký a hudební
vojenští vysloužilci
německé zemědělské kasino
obecní skupina Němců
malozemědělci a domkaři
sekce německých včelařů

místní podnikatelé:

č.p.	3	Fürtig Franz (výroba nábytku s parním pohonem)
"	6	Hegenbart Gustav (výroba likérů, koňaků, limonád)
"	11	Bendel Ignaz (vazač)
"	16	Nowotny Julius (pekař)
"	17	Heller Friedrich (hostinský, řezník)
"	20	Sommer Franz (konsum)
"	34	Dinnebier Kurt (instalatér, klempíř)
"	41	Jahnel Franz (mlynář, pekař)
"	44	Parsch Josef (obuvník)
"	46	Schneider Anton (řezník, uzenář)
"	49	Rehnelt August (pokrývač)
"	52	Phillipp Anton (zednický polír)
"	53	Böhm Anton (hrnčírna)
"	54	Strnad Anna (prodavačka vajec, másla, drůbeže)
"	55	Hauptmann Franz (truhlář)
"	57	Schubert Josef (hostinec)
"	68	Matzke Johann (mlýn parní)
"	73	Benesch Wenzel (kolář)
"	75	Kühnel Emil (truhlář)
"	79	Müller Franz (")
"	81	Fürtig Gustav (holič)
"	82	Saase Franz (elektromontér)
"	91	Heer Franz (stavitel mlýnů)
"	92	Storm Franz (tesař)
"	93	Böhm Eduard (prodavač)
"	95	Heuer Johann (truhlář)
"	98	Schimmel Franz (obuvník)
"	105	Patzner Franz ml. (elektromantér)
"	109	Fürtig Franz (obch. sníš. zboží, mandl)

- č.p. 111 Hoffmann August (zámečník)
 112 Pappert Franz (mlýn)
 125 Parsch Laurenz (tesář)
 129 Hiekel Johann (obchod s prasaty)
 130 Riedel Thomas (pokrývač)
 138 Schimmel Franz (šofér)
 139 Knothe August (výrobce a prodejce obuvi)
 153 Lorenz Marie (hostinec)
 157 Rehnelt Franz (zedník, kapelník)
 162 Parsch Antonie (prodávka vajec, másla a drůbeže)
 164 Fürtig Franz (dřevovýrobce)
 165 Starch Franz (zedník)
 172 Skibig Christian (klempíř)
 174 Hauptmann Franz (obchodník se slámou a senem)
 179 Schiffner Josef (obuvník)
 187 Schiffner Franz (hostinský, zemědělec)
 188 Fürtig Franz (obuvník), Kaiser Marie (máslo, vejce, drůbež a cukrovinky prodej)
 189 Zach Josef (kovárna)
 194 Förster Julius (krejčí)
 200 Tröschel Theresia (hostinec, smíš. zboží)
 204 Kromer Franz (truhlárna)
 205 Bendel August (obuvník), Bendel Franz (malíř, natěrač)

Ve dnech 2.-3.11.1921 zaveden elektrický proud v bytě ředitele školy a tento může svítit!

V roce 1921 zemřelo v H. H. 21 lidí, z toho 9 do 1 roku, 3 ve věku 17-18 let, 2 ve věku 32-35 let, 2 ve věku 47-58 let a 5 ve věku 62-77 let.

C i t á t : Když se špatný člověk stává hodným, tehdy je nejhorším.

(Publius Syrus)

Toto pravidlo platí mezi dvěma lidmi při dobročinnosti:

- první má hned zapomenouti, že dal
 a druhý nikdy zapomenouti, že dostal

(Seneca)